

פרוטוקול מס' 82
מישיבת ועדת העבודה והרווחה
יום שלישי, כ' באייר התשנ"ז (27.05.97), שעה 09:30

נכחו: חברי הוועדה: מקסים לוי - היו"ר

מוזמנים:
רחל אספיר - מנהל מחלקת פש"ר המוסד לביטוח לאומי
אביבה גיבל - המוסד לביטוח לאומי
עו"ד רות הורן - הלשכה המשפטית המוסד לביטוח לאומי
עו"ד ג'ודי וסרמן - הלשכה המשפטית המוסד לביטוח לאומי
משה עמית - מנהל מחלקת גביה במוסד לביטוח לאומי
אבי צרפתי - אגף מילואים ואבטלה במוסד לביטוח לאומי
רועי קרט - המוסד לביטוח לאומי
לאה דקל - לשכת עורכי הדין
יצחק בקר - לשכת יועצי המס
אורנה צח - לשכת העצמאים
איריס אברהם - לשכת ארגוני העצמאים

יועץ משפטי: משה פוטון

מנהלת הוועדה: חנה פריידן

קצרנית: יפעת שפרכר

סדר-היום: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 13) (עובד עצמאי ודמי אבטלה לחייל מובטל), התשנ"ז - 1997

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 13)
(עובד עצמאי ודמי אבטלה לחייל מובטל), התשנ"ז-1997

היו"ר מקסים לוי:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הוועדה.

ג'ודי וסרמן:

התיקון הראשון בסעיף אחד לחוק הביטוח הלאומי הינו תיקון הגדרה של עובד עצמאי. עובד עצמאי מוגדר כמי שמתקיימים בו שני אלמנטים. האלמנט הראשון הוא מי שעובד 12 שעות בשבוע לפחות, והאלמנט השני הוא מי שמשתכר לפחות 15% מהשכר הממוצע.

ההצעה שמונחת לפניכם בעצם מרחיבה את ההגדרה לגבי מי שחלה עליו הגדרה של עצמאי, ומוסיפה שני מבחנים חלופיים נוספים. המבחן שהיה קודם לכן ישאר, ואדם שיכנס לאחד המבחנים גם הוא יוגדר כעצמאי. המבחן הראשון הנוסף חל על מי שעובד לפחות 20 שעות שבועיות בלי שבכלל נבדוק את רמת ההכנסה שלו, והמבחן הנוסף הוא לגבי מי שהכנסותיו הם 50% לפחות מהשכר הממוצע בלי שנבדוק כלל כמה שעות בשבוע הוא עובד.

קיימות אוכלוסיות שמשלמות דמי ביטוח והן מוגדרות בחוק כלא עצמאיות. מדובר על אוכלוסיות שלא נכנסו להגדרה הקיימת של עובד עצמאי, או שלא עמדו במבחן השעות ובמבחן ההכנסה. הן שילמו דמי ביטוח כמו של עובד שכיר. שיעורי דמי הביטוח שהן שילמו גבוהים מאלה שמשלמים עובדים עצמאים. מבחינה ביטוחית האנשים האלה לא יהיו מבוטחים מפני פגיעה בעבודה מאחר והם לא עבדו כעובד עצמאי, וגם אישה שילדה לא תהיה זכאית לדמי לידה.

בהצעה שלנו אנחנו מרחיבים את ההגדרה של עובד עצמאי. כאשר האנשים לא יעמדו באחד האלמנטים של שעות או של הכנסה, הם בכל זאת יוכלו להכנס לאחת ההגדרות החדשות. הם יהיו מבוטחים מפני פגיעה בעבודה, יהיו זכאים לדמי לידה, וישלמו דמי ביטוח בשיעורים החלים על עובד עצמאי, שהם שיעורים מעט נמוכים מאלה שחלים היום על מי שלא עובד או לא עובד עצמאי.

קיימות אוכלוסיות נוספות שהמצב ישפיע עליהן. מדובר על עקרת בית שלא היתה מבוטחת, או שלא עמדה באחד התנאים של שעות או של הכנסה. אם היא תכנס לאחד התנאים החדשים היא תהיה מבוטחת, היא תחוייב בדמי ביטוח כעובדת עצמאית, מבוטחת מפני פגיעה בעבודה וזכאית לדמי לידה.

יצחק בקר:

זה תיקון שאנחנו מחכים לו כבר הרבה מאוד שנים. במשך הרבה מאוד שנים היה מצב לא סביר מבחינתינו, אנשים יכלו להרוויח סכומי כסף מאוד משמעותיים ולא לשלם עליהם דמי ביטוח לאומי, וזאת משום שהם יכלו להגדיר את עצמם כאנשים לא עובדים או כעצמאים.

לפי דעתינו לא צריכה להיות הגבלה של שעות ושל סכום בנוגע לחיוב של דמי הביטוח לאומי. כל הכנסה חייבת בדמי ביטוח לאומי. כל אחד צריך לשלם את המס הזה, כפי שכל עצמאי משלם את דמי הביטוח הלאומי על כל הכנסתו, וכפי שכל עובד שכיר משלם דמי ביטוח לאומי על כל הכנסתו. לא צריך להיות שום יוצא מן הכלל בכל הקשור לתשלום דמי ביטוח.

אנחנו מבקשים שתוספת הגבייה, שתבוא מהתיקון הזה, תוקדש לביטול הגזירה שהוטלה על ציבור העצמאים והמעסיקים לפני כמה חודשים. הקביעה שתשעה ימי פגיעה בעבודה יחולו על המעסיק היא לא קביעה סבירה לדעתי.

אורנה צח:

אני בוחנת את ההצעה הזאת דווקא מצד הגמלאים. אני יודעת שיש הרבה מאוד בעיות עם ה-12 שעות, אבל אתם ומשרד הביטוח הלאומי רוצים להרחיב את מעגל המבוטחים. מה שקורה היום הוא, שמי שרוצה להיות מבוטח על 12 שעות זה מאוד גמיש ונזיל. רוב האנשים מבוטחים, ומי שלא מבוטח יש לו ביטוחים אחרים שהם הרבה יותר טובים והרבה יותר זולים.

הם מבטיחים ביטוח פגיעה בעבודה. מה זו פגיעה בעבודה לעצמאים? הרי אנחנו מדברים על הרובד שאין לו כסף, אנחנו לא מדברים על הרובד של אלה שמרוויחים למעלה מ-200,000 שקל שממילא לא משלמים דמי ביטוח. אנחנו מדברים על אותם אנשים שאין להם, אותו עצמאי שצריך לקבל את דמי הפגיעה עובר יסורים עד שהוא מצליח להוכיח שהוא זכאי לפגיעה בעבודה.

אם הוא עובר את כל התקופה שהוא לא משלם והוא מוגדר כנכה, מגיע לו כסף עבור אותם תשעת הימים. כאשר הוא מגיע לוועדות רפואיות הם רק גורמים לו נזק ונותנים לו נכויות יותר קטנות. אם סוף סוף הוא כן קיבל את מה שמגיע לו, תמיד יש את רופא המוסד שמותר לו לערער כדי להוריד את אחוזי הנכות.

דמי לידה - מה הם נותנים בסך הכל? אם היא חס וחלילה שכחה להשלים את כל ההתחייבויות שלה היא לא תקבל את דמי הלידה ואת הכסף היא תצטרך לשלם.

היו"ר מקסים לוי:

החוק, כפי שהוא מובא כאן, בא להיטיב עם אנשים שבעבר לא היו מוצאים את עצמם בהגדרה של עצמאים.

אורנה צח:

הם לא היו משלמים. לפני כחצי שנה, כאשר התחילה הפגיעה בעצמאים, עשיתי לעצמי ביטוח עבודה כיוון שאני יודעת שהמערכת הזאת לא תתמוך בי כאשר אני אצטרך. המערכת הזאת לא בנויה לזה.

משה פוטון:

אם עובד עצמאי, שעכשיו מרחיבים את ההגדרה לגביו, שלא היה עובד עצמאי לפני כן יפגע בעבודה וכתוצאה מכך תגרם לו נכות הוא יקבל קצבה חודשית לכל החיים שלו.

אורנה צח:

הוא קודם כל צריך להוכיח.

היו"ר מקסים לוי:

גם על אלה שמשלמים ומרוויחים משכורת חובה להוכיח.

אורנה צח:

החובה היא שונה, מטבע הדברים הפגיעה אצל שכיר היא בעבודה.

היו"ר מקסים לוי:

כלומר שעצמאי צריך להוכיח שהוא נפגע.

אורנה צח:

אני נגד החוק, מכיוון שיש בזה רק תוספת כסף.

משה פוטון:

הבקשה הזאת באה מצד העצמאים?

אורנה צח:

אני הייתי בין אלה שרצו שינוי.

היו"ר מקסים לוי:

אני מסכים לתופעה של העצמאים. יש לעשות לגביהם חקיקה אחרת לגמרי, שבמסגרתה ניתן גם לשלב אותם. המשק נמצא במצב שונה מהמצב שהוא היה בשנות השמונים. החוק הזה יכול גם את העצמאים, על מנת לתקן את מה שדורש תיקון.

הצעת הממשלה באה להיטיב עם אותם אנשים שלא הוכרו בעבר ושלא היתה הגדרה לגביהם. אני לא רואה שום פגיעה בשום אדם. הטענות שאת העלית לא שוללות את הדיעה הרווחת בקרב העצמאים בנוגע לשאלת תשעת הימים של הפגיעה בעבודה. יש אנשים עצמאים שהם בעלי עסקים קטנים שצריכים את ההגנה בחוק.

אורנה צח:

זה לא יפתור להם את הבעיה.

היו"ר מקסים לוי:

אבל הוא יפתור להרבה מאוד אנשים אחרים את הבעיה. הוא לא יפתור את הבעיה לעצמאים שיש להם בעיות אחרות לגמרי.

משה פוטון:

את לא רוצה שהם ישלמו דמי ביטוח?

אורנה צח:

במקרה הזה האנשים ישלמו הרבה יותר ולא יקבלו. אני יודעת שאנחנו נשלם יותר, ובזמן האחרון אנחנו כל הזמן משלמים יותר. אנחנו לא יודעים מה יהיה מחיר בבוקר. ההכנסה שלנו לא בטוחה וכל צ'יק של 1000 שקל מחלקים לנו ל3 תשלומים.

משה פוטון:

אנחנו מציעים בטחון סוציאלי.

אורנה צח:

אתם לא נותנים לי ביטחון סוציאלי. יכול להיות שפתרון כולל זה הפתרון.

במע"מ יש דבר שנקרא עוסק פטור, הכוונה היא ללמעלה מ45,000 שקל. במס הכנסה יש הגדרה של בן אדם שפטור ממס אם מנכיס לו 50% מההכנסות הנוספות, ואז ההכנסות הנוספות צריכות להיות עד גובה מסויים ועד 50%.

הנקודה שהולכים להוסיף פה היא: עוסק פטור לעניין ביטוח לאומי. יש פה איזה שהוא בילבול, שלדעתי אפשר לעשות איזה שהוא סדר במושגים. אותו אחד שפטור מהגשת דוח למס הכנסה, ה25,000 שקל שזה ה50% מהשכר הממוצע בשבילו זה השכר ברוטו. אם אני מגישה דוח למס הכנסה, ה25% מהשכר הממוצע בשבילי זה שכר נטו.

אני יודעת שהרבה מאוד תקלות יהיו מעצם הדבר הזה. אנשים שלא היו צריכים להגיש דוח פתאום יהיו צריכים להגיש דוח למס הכנסה. אם תחול חובת הדיווח הכללית ממילא כולם יפלו ויצטרכו לאסוף את ההוצאות ולשמור אותן. היום אין חובת דיווח כללית, אז מה יקרה לאותם אלה שפטורים מהגשת דוח למס הכנסה? יהיה פער גדול מאוד בין ההכנסות שלי, שפטורות מביטוח לאומי, לבין ההכנסות שלהם. יש פה מערכת שלא מתואמת עם גורמים אחרים.

יוסף פוטון:

מה המצב היום בלי הרחבת ההגדרה?

אורנה צח:

היום זה או 12 שעות או 750 ש"ח.

רות הורן:

היום כולם חייבים בתשלום, אבל חייבים בגובה אחר. אותו אדם שדיברת עליו חייב כמי שאינו עובד עצמאי. לא שינינו בנושא הזה דבר וחצי דבר, העקרון נשאר. אנחנו רק שמנו אותו ברמה יותר נמוכה מבחינת מספר שעות ומבחינת רמת ההכנסה כך שבמקום שהוא יקרא ככה הוא יקרא עצמאי.

אבי צרפתי:

אנחנו עושים קצת צדק דווקא עם אותה אוכלוסייה, שהיא די מקופחת היום. כאשר מדברים על נושא ספציפי זה בסך הכל מיטיב, ואין כוונה לעשות רפורמה בכל המערכת.

משה פוטון:

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 16), התשנ"ז - 1997

תיקון 1. סעיף 1. בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995 (להלן החוק העיקרי)

1. במקום ההגדרה "עובד עצמאי" יבוא:

"עובד עצמאי", לעניין שנת מס פלונית או חלק ממנה - מי שעוסק באותה תקופה במשלח ידו שלא כעובד (להלן - משלח יד), והתקיים בו אחד מאלה:

1. הוא עסק במשלח ידו, לפחות עשרים שעות בשבוע בממוצע

2. הכנסתו החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום השווה ל-50%

מהשכר הממוצע.

3. הוא עסק במשלח ידו לפחות שנים עשרה שעות בשבוע בממוצע והכנסתו

החודשית הממוצעת ממשלח ידו לא פחתה מסכום כאמרו בלוח א'.

לעניין הגדרה זו רשאי השר לקבוע שיטת חישוב של ממוצעים וכן שיעור אחר במקום השיעור הקבוע בלוח א'.

היו"ר מקסים לוי:

ה צ ב ע ה
(על סעיף 1)

בעד - 1
נגד - 0

הסעיף אושר

משה פוטון:

בסעיף קטן 2 כתוב: אחרי ההגדרה "חוק העונשין" יבוא:
"חוק העמותות" - חוק העמותות, התש"ס - 1980.

זה סעיף שמגדיר מה זה חוק העמותות ואחר כך יש התייחסות אליו.
תיקון 3. סעיף 182. בסעיף 182 לחוק העיקרי אחרי פסקה (4) יבוא: "(5) צו
לפירוק עמותה שניתן לפי סעיף 49 (4) לחוק העמותות."

רות הורן:

הפרק המקורי נכתב על ידי היועץ המשפטי של ועדת העבודה והרווחה. בשעה
שנתקבל הפרק הזה, חוק העמותות עוד לא בא לעולם. לכן צו לפירוק עמותה אינו
מהווה עילה לתשלום, לפרק פירוקים ופשיטות רגל. לפי פרק זה אנחנו משלמים גמלאות
לעובד כאשר ניתן צו פירוק, וגם משלמים לקופת הגמל את אותם סכומים שהמעביד לא
שילם עד לאותו הזמן.

היו"ר מקסים לוי:

מה שאתם רוצים הוא להכניס את העמותה למסגרת החוק הזה.

משה פוטון:

תיקון סעיף 192 4. בסעיף 192 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ב) אחרי "לפקודת
החברות" יבוא "לפי סעיף 54 לחוק העמותות".

היו"ר מקסים לוי:

ה צ ב ע ה
(על סעיף 4)

בעד - 1
נגד - 0

אושר

משה פוטון:

תיקון סעיף 312 5. בסעיף 312(ג) בסופו יבוא "זולת אם היא קצבת ילדים."

היו"ר מקסים לוי:

בנוגע לקצבת הילדים העברנו בחוק את נושא אי קיצוץ קצבות הילדים על ידי

מעריך מס הכנסה. אתם טענתם שאם האדם מקבל מאיתנו את הביטוח הלאומי והוא חייב, אז לפחות להקל עליו את סכום הביטוח. אם אדם פשט רגל ואשתו מקבלת קצבת ביטוח לאומי והוא לא שילם מס הכנסה וביטוח לאומי, מחר התעוררו אצלו הרבה מאוד חובות לביטוח לאומי.

משה פוטון:

התיקון שנכנס הוא תיקון שאנחנו רצינו לבטל אותו.

היו"ר מקסים לוי:

גם אם אדם חייב הרבה לביטוח הלאומי הוא צריך להשאיר מעט לאישה כדי שהיא תוכל לפרנס את הילדים.

אבי צרפתי:

יש סכום מסויים, שאם האדם מרוויח פחות ממנו, אז לא ניתן לקזז.

רות הורן:

יש לנו הוראות פנימיות שמפרטות קיזוזים בכלל, ובפרט קיזוזי קצבאות ילדים. זה מושפע ממצבו של החייב אם בני הזוג הם לא ביחד. הטעות שקרתה לא ביטלה את הקיזוז מקצבאות הילדים. בטעות הורידו שלוש מילים.

יצחק בקר:

נראה לי שקצבת ילדים היא כסף של הילדים, וההורים הם רק ממונים על אותו הכסף שמיועד לילדים, ולפיכך אסור לעכב את הכסף ממס ההכנסה ומהביטוח הלאומי.

יוסף פוטון:

זה דיון עקרוני שידון במסגרת הצעת חוק. מה שאנחנו רוצים לתקן זאת טעות שנפלה.

היו"ר מקסים לוי:

אם הוא לא מבוטח בקופה ולא משלם את הביטוח איך יתנו לו את הכסף? הוא מבטח את עצמו בגין הקיצבה הזאת אם הוא לא משלם את הביטוח. צריכה להיות התחייבות לקבל התחשבנות לגבי הקיצוץ, כדי שלא יקרה מצב שיום אחד יגידו לו שהוא חייב סכום מסויים ואז יקצו לאישה את קצבת הילדים לכל אורך השנה.

ה צ ב ע ה
(על סעיף 5)

1 - בעד

0 - נגד

אושר

רות הורן:

יש תיקון שנוגע לדמי אבטלה של חייל. תיקון זה מופיע בסעיף 2.

משה פוטון:

תיקון סעיף 170 2. בסעיף 170(ב) לחוק העיקרי, במקום פסקה (2) יבוא: " (2) על אף האמור בפסקה (1), לא יפחת השכר היומי הממוצע לגבי החייל ממחצית השכר הממוצע."

מדובר פה על חייל משוחרר שלא היתה לו הכנסה לפני שהוא נעשה מובטל, והוא מקבל את השכר הממוצע במשק. יש חיילים שכאשר הם משתחררים הם מתחילים לעבוד וההכנסה שלהם היא פחות מהשכר הממוצע במשק, ואז דמי האבטלה הם לפי מה שהם השתכרו בפועל כלומר פחות מהשכר הממוצע במשק. הממשלה מציעה שבכל מקרה יראו את ההכנסה של חייל משוחרר כאילו היא מחצית השכר במשק.

היו"ר מקסים לוי:

ה צ ב ע ה
(על סעיף 2)

בעד - 1

נגד - 0

אושר

יוסף פוטון:

תחילה ותחולה 6. (א) ההגדרה "עובד עצמאי" שבסעיף 1 לחוק העיקרי כנוסחה בסעיף 1(1) לחוק זה, תחול על דמי הביטוח המשתלמים בעד שנת 1997 ואילך.

רות הורן:

אנחנו מבקשים שזה יהיה 1998.

לאה דקל:

זאת מהפיכה, ויש להערך בהתאם.

יוסף פוטון:

תחילה ותחולה 6. (א) ההגדרה "עובד עצמאי" שבסעיף 1 לחוק העיקרי כנוסחה בסעיף 1(1) לחוק זה, תחול על דמי ביטוח המשתלמים בעד שנת 1998 ואילך.

(ב) תחילתו של סעיף 170 לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 בחוק זה, ב-1 בחודש שלאחר פרסומו של חוק זה (להלן-יום התחילה) והוא יחול על דמי אבטלה המשתלמים בעד יום התחילה ואילך.

(ג) תחילתם של סעיפים 182 ו-192 לחוק העיקרי, כנוסחם בהתאמה בסעיפים 3 ו-4 בחוק זה, ביום התחילה והם יחולו על צו לפירוק עמותה שניתן לפי סעיף 49 (4) לחוק העמותות התש"ס-1980, אף אם ניתן לפני יום התחילה.

(ד) תחילתו של סעיף 312(ג) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 5 בחוק זה, ביום ב' באדר התשנ"ז (11 במרס 1997).

היו"ר מקסים לוי:

ה צ ב ע ה
(על סעיף 6)

1 - בעד
0 - נגד
אושר

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10:25